

OQ QON KASALLIGI (LEYKOZ)- UNING TURLARI, KLINIK KO'RINISHI, TASHXISLASH VA DAVOLASH

Azizbek Mo'minjonov Akmaljon o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi

2-son davolash 314a-guruh talabasi

Email: azizbekmominjonov3@gmail.com

+998900055221

Annotatsiya: Leykoz, bu suyak ko'migida birlamchi joylashgan va qon yaratish hujayralaridan vujudga kelgan o'smalar hisoblanib, uning qonga o'tish kasallik belgisi sifatida leykemiyani yuzaga keltiradi. Xalq tilida oqqon, tibbiyotda leykoz deb ataladi. Leykoz kasalligi bu onkologik holat - qon raki. Kasallik kelib chiqishining aniq sabablari hali tibbiyotga noma'lum, profilaktik me'yorlari ham yo'q. Bu kasallikka bola ham, ayol kishi ham, katta yoshdagi odam ham chalinishi mumkin. Kasallik qishloq joylariga nisbatan sanoati rivojlangan shaharlarda ko'proq ro'yxatga olinadi; ayollarga nisbatan erkaklar ko'proq kasallanadilar. Leykozlar qishloq aholisiga qaraganda shahar aholi orasida ko'proq kuzatiladi. Kasallik butun dunyoda – rivojlangan davlatlarda ham, qoloq davlatlarda ham uchraydi. Leykozlar zamonaviy meditsinaning dolzarb, biroq hali uzil-kesil hal qilinmagan muammolaridan biridir. Xalqaro statistika ma'lumotlariga binoan so'ngi yillarda leykozda o'lim soni mamlakatlar miqyosida oshib bormoqda. Umumiy o'lim sabablarining qariyb 1% ni leykozdan vafot etgan insonlar, xavfli o'smalardan esa qariyb 6% ni, bolalar va o'smirlik yoshida esa 50% ni tashkil qiladi. Leykoz murakkab kasallik bo'lib, XXI asrda davolanishi mumkin bo'lgan kasalliklar ro'yxatiga kirmoqda. O'zbekistonni olib qaraydigan bo'lsak, 20 yillar oldin leykozni samarali davolash usullari hali u qadar o'rganilmagan edi. Hozirgi vaqtga kelib bu kasallikni yenguvchi davo muolajalari yo'lga qo'yilgan. Leykemiyada suyak iligida anomal qon hujayralari ishlab chiqariladi. Odatda, kasallik infeksiya bilan kurashish uchun mas'ul bo'lgan leykotsitlarning g'ayritabiiy turlari ishlab chiqarilishi bilan ifodalanadi.

Oq qon kasalligida anomal hujayralar normal leykotsitlar kabi vazifalarni bajarmaydi. Saraton hujayralari o'sib boradi va faol bo'linadi, qolgan qon hujayralari harakatiga xalaqit beradi. Natijada organizmning infeksiyalarga qarshi kurashish qobiliyatining pasayishi, qon ketishini nazorat qilish yo'qolishi va kislorod tashish qiyinchiligi kuzatiladi. Leykozlar o'z etiologiyasiga ko'ra turlicha bo'lgan kasalliklarning keng guruhini o'z ichiga oladi. Leykozlarda yomon sifatli qon hujayralari suyak iligining yetilmagan gemopoetik hujayralaridan ham, yetilayotgan va yetuk qon hujayralaridan ham paydo bo'lishi mumkin. Ilgari ishlatilib kelingan "leykemiya" termini jarayon mohiyatini ochib berolmaydi, periferik qon holatigina

aks ettiradi xolos. “Leykoz” termini qon yaratilish organlarining oq qon patologik elementlarini ishlab chiqaradigan sistemasining zararlanish sifatidagi leykemik jarayonni ta’riflaydi. Hozirgi vaqtda qon yaratadigan to’qimalarning hamma o’smali kasalliklari gemoblastozlar deyiladi. Xalqaro statistika ma’lumotlariga binoan so’ngi yillarda leykozda o’lim soni mamlakatlar miqyosida oshib bormoqda. Umumiy o’lim sabablarining qariyb 1% ni leykozdan vafot etgan insonlar, xavfli o’smalardan esa qariyb 6% ni, bolalar va o’smirlik yoshida esa 50% ni tashkil qiladi.

Hozirgi vaqtda o’simta hujayralarini immun fenotipiga qarab CD20, CD5, CD19, immunoglobulinlarning yengil zanjirlari va boshqa antigen belgilar yordamida aniqroq tasniflashni amalga oshirish mumkin.

Ushbu tasnif nuqtai nazaridan, etiologik omillarning uzoq va doimiy ta’siri (viruslar, ionlashtiruvchi nurlanish, kimyoviy moddalar va boshqalar) natijasida oq qon kasalligining surunkali shakli nisbiy ravishda o’tkir shaklga o’tishini gapirish mumkin. Ya’ni, mielo- yoki limfopoezning progenitor hujayralarida buzilishlarga qo’shimcha ravishda, o’tkir leykemiya xos bo’lgan buzilishlar rivojlanadi, surunkali leykemiya kechishida «asoratlanish» sodir bo’ladi.

Kalit sozlar: leykemiya, oq qon, suyak ko’migi, gemosarkoma, periferik, blast, neyrofibromatoz, Filadelfiya xromosomasi, Noonan sindromi, telangiektaziya, aleykemik, megakarioblast;

Xulosa qilib aytadigan bo’lsak, leykoz diagnostika va davolashga kompleks yondashuvni talab qiladigan murakkab va ko’p qirrali tibbiy holatdir. Tarixiy kontekst, asosiy shaxslar va tadqiqot va texnologiyadagi yutuqlar bu holat haqidagi hozirgi tushunchamizni shakllantirishda muhim ro’l o’ynadi. Ushbu sohadagi tadqiqot va innovatsiyalarni qo’llab-quvvatlashni davom ettirib, leykoz bilan kasallangan bemorlarning natijalarini yaxshilashga va davolash va oldini olish strategiyalarida kelajakdagi o’zgarishlarga yo’l ochishiga yordam berishi mumkin. Hozirgi kunda chuqur ilmiy izlanishlar olib borilmoqda, lekin murakkab tadqiqotlar hozircha yakuniy xulosa berganicha yo’q. Leykozlarda ilik ko’chirib o’tkazish tavsiya qilinadi. Lekin buni amalga oshirish qiyin, birinchidan juda katta mablag’ zarur, ikkinchidan boshqa davlatga borish kerak. Hamma ham buning uddasidan chiqa olmaydi. Kasallikni boshlang’ich bosqichlarida davolashga kirishilsa yaxshi natijalarga erishish mumkun. Buning uchun insonlar bir yilda ikki marta maxsus tekshiruvlardan o’tishlari, qon analizlari topshirishlari maqsadga mofiq bo’lar edi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **TERAPIYA**, M.F.Ziyayeva, ISBN 978-9943-303-48-5, “ILM ZIYO” nashriyot uyi, Toshkent 2007.
2. **ICHKI KASALLILAR**, Y.L.Arslonov, T.A.Nazarov, A.A.Bobomurodov, ISBN 978-9943-16-137-5, “ILM ZIYO” nashriyot uyi, Toshkent 2013.

3. **ICHKI KASALLIKLAR PROPEDEVTIKASI** , ISBN 978-9943-5269-5-2 , A.Gadayev, M.Sh.Karimov, X.S.Axmedov, “Muharrir nashriyoti”, Toshkent 2022.
4. OQ QON KASALLIGI (LEYKEMIYA): TURLARI, BELGILARI, TASHXIS, DAVOLASH, ASORATLARI, TADQIQOTLAR
[HTTPS://MYMEDIC.UZ/KASALLIKLAR/ONKOLOGIYA/OQ-QON-KASALLIGI/](https://MYMEDIC.UZ/KASALLIKLAR/ONKOLOGIYA/OQ-QON-KASALLIGI/)
5. Oq qon qanday kasallik, uni davolashning samarali usullari bormi?
[HTTPS://KUN.UZ/NEWS/2019/04/19/OQQON-QANDAY-KASALLIK-UNI-DAVOLASHNING-QANDAY-USULLARI-BOR?Q=%2FUZ%2FNEWS%2F2019%2F04%2F19%2FOQQON-QANDAY-KASALLIK-UNI-DAVOLASHNING-QANDAY-USULLARI-BOR](https://KUN.UZ/NEWS/2019/04/19/OQQON-QANDAY-KASALLIK-UNI-DAVOLASHNING-QANDAY-USULLARI-BOR?Q=%2FUZ%2FNEWS%2F2019%2F04%2F19%2FOQQON-QANDAY-KASALLIK-UNI-DAVOLASHNING-QANDAY-USULLARI-BOR)
6. Oq qon kasalligi (leykoz) — sabablari, alomatlari, tashxislash, davolash.
7. [HTTPS://MED360.UZ/KASALLIKLAR/OQ-QON-LEYKOZ/](https://MED360.UZ/KASALLIKLAR/OQ-QON-LEYKOZ/)